

EDUCACIÓ I GLOBALITZACIÓ¹

Régine Tassi
D'ATTAC - França

“ [...] Què hem d'entendre per globalització?”

La globalització o, com diem freqüentment en francès, la mundialització liberal, pot caracteritzar-se per diversos aspectes que són alhora polítics, econòmics i socials:

La mundialització liberal és impulsada des de dalt, contra els interessos de la majoria dels ciutadans, per actors que no disposen de cap legitimitat democràtica. Aquests actors són els mercats financers (bancs, companyies d'assegurances, fons de pensions, fons d'especulació) i les empreses multinacionals. El seu únic objectiu és l'optimització a escala planetària del capital financer. Aquestes forces, no obstant això, han fet el que és necessari per construir-se una aparença de legitimitat democràtica invocant incessantment les llibertats: **llibertat de circulació del capital, lliure intercanvi i llibertat d'inversió**. Aquestes llibertats s'entenen com “llibertats” de maximització de beneficis, independentment de tota consideració social, cultural, ecològica o dels drets humans.

"L'ensenyament ha d'estar al servei de la competitivitat i ha d'adaptar-se a les expectatives de l'entorn econòmic."

[...] Des del punt de vista polític, en preconitzar el no intervencionisme i el laissez-faire, aquesta mundialització esquiva i rebaixa el poder dels estats, perímetres d'exercici de la democràcia i garants del bé comú. Al mateix temps, la mundialització liberal crea un tipus d'Estat supranacional amb el consentiment dels governs subscrits a la ideologia neoliberal. Aquest poder supranacional disposa de les seves institucions (FMI, Banc Mundial, OCDE, OMC, G-8, Comissió Europea i Banc Central Europeu), així com dels seus aparells de legitimitat ideològica, en primer lloc el sistema mediàtic i l'ensenyament d'economia a les universitats.

[...] Educació i política europea (competència econòmica i mercantilització)

[...] L'ensenyament ha d'estar al servei de la competitivitat i ha d'adaptar-se a les expectatives de l'entorn econòmic.

[...] Al contrari del que podríem pensar, les polítiques en matèria educativa no s'elaboren simplement en l'àmbit nacional, sinó que són pensades i programades en l'àmbit europeu, i fins i tot internacional, per organitzacions com l'OCDE i el Banc Mundial i per la Unió Europea, sense oblidar els grups de pressió patronals com l'ERT (taula rodona d'industrials europeus) i la UNICE, que és la patronal europea. En aquests organismes es parla d'un "espai europeu d'educació i formació" i l'estudi dels documents produïts pels diferents organismes europeus en matèria d'educació ho demostra.

L'ensenyament ha d'estar al servei de la competitivitat i ha d'adaptar-se a les expectatives de l'entorn econòmic. Aquesta nova lògica poc visible escapa completament, com acabem de dir, al control democràtic dels ciutadans. Es caracteritza per la falta de transparència i d'informació.

L'objectiu del nostre treball és lluitar contra el que a ATTAC anomenem "la mercantilització de l'educació".

[...] En primer lloc, què entenem per mercantilització de l'educació?

Observem un desplaçament de l'educació cap a les expectatives dels mercats, dels empleadors i de les empreses que es tradueix de diverses formes:

- una utilització de l'ensenyament per estimular els mercats i en especial els mercats de les tecnologies de la informació.
- la transformació de l'escola, de l'ensenyament i del saber en noves mercaderies.
- una penetració creixent de l'empresa privada en el si de la institució escolar.
- una propaganda de la ideologia neoliberal en la formació dels professors d'economia.

Les conseqüències d'aquesta mercantilització de l'educació constitueixen una alteració dels objectius de l'escola: l'emancipació mitjançant el desenvolupament de l'esperit crític dins una concepció humanista. En comptes d'això, se'ns proposa una concepció utilitarista: l'adaptació a una societat que es planteja com quelcom no modificable.

El "Procés" o l'"Estratègia" de Lisboa

El març de 2000, els caps d'estat i de govern europeus es van reunir a Lisboa en Consell Europeu per parlar de l'ocupació a Europa. El resultat d'aquest Consell varen ser uns objectius respecte a l'estratègia econòmica d'Europa, a partir de llavors coneguda com el "procés" o l'"estratègia" de Lisboa: aconseguir que l'any 2010 Europa sigui "l'economia del coneixement més competitiva i dinàmica del món".

"...va decidir retardar l'edat de jubilació efectiva 5 anys en tots els estats membres."

[...] Quins són els objectius principals de l'estratègia de Lisboa?

1.- Augmentar la taxa d'ocupació fins al 70% el 2010

L'objectiu consisteix a augmentar la taxa d'ocupació, passar del 61% al 70% en el 2010. La taxa d'ocupació és la relació entre el nombre de persones realment actives en el mercat de treball i el nombre de persones amb edats entre els 15 i els 65 anys.

A aquest objectiu s'afegeix també el d'obtenir una taxa d'ocupació del 50% entre els treballadors de major edat, és a dir, els de la franja d'edat dels 55 als 65 anys.

[...] El Consell Europeu de Barcelona de 2002 (al qual Jacques Chirac i Lionel Jospin varen assistir plegats) va decidir retardar l'edat de jubilació efectiva 5 anys en tots els estats membres. I això és precisament el que ha començat a fer la llei Fillon sobre les pensions.

2.- Reduir el cost salarial i reformar la Seguretat Social

Les empreses són l'element central d'aquesta nova economia del coneixement. Per tant és necessari reduir les pressions fiscals sobre el treball, especialment les del treball poc qualificat i poc remunerat, i millorar els incentius a favor de l'ocupació.

Si entren menys diners a les caixes de la Seguretat Social, serà necessari "reformar-la". Els dirigents europeus parlaran llavors de "modernització".

3.- Fomentar l'economia del coneixement a través de l'escola

Les conclusions de Lisboa precisen que és necessari: "crear les condicions que permetin prosperar el comerç electrònic i Internet, de forma que la Unió pugui atrapar la competència connectant un gran nombre d'empreses i de llars a Internet mitjançant connexions ràpides". L'educació ha de tenir un paper central en aquest sentit i ha de permetre l'adquisició de "competències en tecnologies de la informació, en llengües estrangeres, en cultura tecnològica i en esperit empresarial".

[...] 4.- El suport a l'esperit empresarial

Segons els grups de pressió patronals i els dirigents europeus, és l'empresari el que crea la riquesa. Per tant, és necessari afavorir-lo i valorar-lo. Cal lloar el seu esperit d'iniciativa. I va ser per això pel que el comissari europeu de les empreses de la Comissió Prodi, Erkki Liikanen, va poder escriure: "Europa necessita crear una nova cultura d'empresa. Ha d'alimentar-se l'esperit empresarial des de les edats més primerenques.

Els cursos sobre l'empresa deuen necessàriament formar part de l'educació a l'escola i a la universitat".

[...] Irlanda, Luxemburg, Finlàndia, Suècia i Gran Bretanya han introduït programes de formació amb esperit empresarial a les escoles de primària. (Informació provinent de la Comissió Europea el 2004)

La convergència dels sistemes educatius pot realitzar-se en contradicció amb els tractats mitjançant subterfugis o mètodes poc transparents.

A manera de recordatori he de dir que està induïda per:

- la perspectiva de la unificació del mercat de treball, la qual cosa suposa una harmonització dels títols i de les formacions (reforma de l'ensenyament superior, definició de les competències professionals)
- l'objectiu de l'augment de la taxa d'ocupació amb vista a l'empleabilitat

[...] Els mètodes posats en pràctica

El que pot semblar sorprenent als ulls dels ciutadans és que les decisions en matèria educativa depenguin de

polítiques nacionals governamentals i que no siguin exactament les mateixes en tots els països, que presentin una diversitat.

Mitjançant quin mètode es realitza aquesta política educativa europea? La Unió emprà una nova manera de correspondre: el mètode obert de coordinació (MAC) posat a punt a la cimera europea extraordinària sobre l'ocupació a Luxemburg el 1997. Permet evitar els tractats que limiten les competències comunitàries, especialment en matèria educativa. Els estats es posen primer d'acord perquè convergeixin les seves polítiques educatives i a continuació es posen en pràctica a cada país, "en nom d'Europa".

"...atempta no sols contra la democratització de l'educació, sinó també contra la situació de les dones de les classes socials més modestes..."

[...] L'educació tampoc no es defineix com un servei públic, aquesta expressió no figura en el vocabulari europeu. L'educació es considera com un servei que es pot comercialitzar.

[...] Objectius que ens hem de fixar per oposar-nos a aquest moviment mercantil

La traducció d'aquest principi general, en termes d'organització i de continguts de l'ensenyament, serà inevitablement distint en els diferents països, especialment a l'Europa que volem construir.

L'educació ha de ser considerada com un bé comú. Per a això, l'educació necessita mitjans proporcionats per la comunitat, mentre que es generalitza a Europa la disminució dels pressupostos públics dedicats a educació. Únicament una gestió pública pot garantir la igualtat i la gratuïtat unida a la qualitat. La "descentralització" actual només contribueix a agreujar les diferències. Hem de combatre la instrumentalització de l'educació al servei de l'adaptació a les necessitats immediates de l'economia. Això significa que la competència interna en el si dels sistemes ha de deixar d'imposar-se com a principi director de gestió.

[...] ...hem de combatre a l'interior dels centres contra tota publicitat i proselitisme mercantil.

Régine Tassi durant la seva intervenció.

[...] Un altre front de lluita urgent a França són els centres de preescolar, excepció educativa francesa que contribueix a garantir la igualtat d'oportunitats i que molts països europeus ens envegen. Aquests centres estan cada cop més amenaçats per deixar espai a la gestió privada. Les societats privades de prestació de serveis s'estan desenvolupant enormement per oferir serveis de cura de nins a domicili. Ara bé, el problema de la privatització del sector de la infància atempta no sols contra la democratització de l'educació, sinó també contra la situació de les dones de les classes socials més modestes, que seran les primeres afectades.

Un altre problema urgent a l'educació es la qüestió de la immigració en relació directa amb la globalització. Actualment molts nins de la immigració poden veure's privats d'educació. A França s'ha creat una xarxa d'"educació sense fronteres", en la qual participa ATTAC, a fi de defensar el dret a l'educació dels nins i els joves sense papers..."

¹ S'ha retallat la ponència en fragments. Per llegir-la completa, anau al web www.fsipe.org □